

Vedlegg FU sak 6/15

***Kartlegging av
veilederopplæring***

***Svar fra fakultetene
Sak 2015/230***

Forskningsadministrativ avdeling

Referanse

2015/230-ELAK

Dato

09.03.2015

Svar fra HF - Kartlegging av veilederopplæringen i forskerutdanningen

Ved Det humanistiske fakultet tilbys det per i dag ingen formell opplæring for veiledere på ph.d.-nivå. På den uformelle siden arrangerer fakultetet årlige startdager for nye ph.d.-kandidater, der også kandidatenes veiledere er invitert. Arrangementet gjennomføres i samarbeid med fakultetets stipendiatutvalg og er en arena for informasjonsutveksling og debatt rundt ulike aspekter ved fakultetets forskerutdanning.

Det tilbys heller ingen formell opplæring ved grunnenhetene, men det foregår likevel en uformell opplæring innenfor institusjonaliserte rammer. De fleste enheter organiserer eller er tilknyttet et forum for veiledere, der veiledere møtes for å utveksle erfaringer og diskutere både prinsipielle og mer spesifikke problemstillinger. De aktuelle enhetene gir uttrykk for en forventning om deltagelse, uten at den er obligatorisk, og hyppigheten varierer.

Det humanistiske fakultet har hatt fokus på forskerutdanningen over lengre tid, både fra et faglig og et administrativt ståsted. Opplæringsdelen har gjennomgått en omorganisering, og i forbindelse med administrativ bemanningsplan gjennomgår fakultetets forskerutdanningsadministrasjon det samme. NOKUTs rapport, den sentrale handlingsplanen for forskerutdanningen og undersøkelsen til fakultetets stipendiatutvalg (Stip-HF) har bidratt til å skjerpe vår fokus mot kompetansesituasjonen for veiledere i forskerutdanningen, og aktiviteten i fakultetets og grunnenhetenes forsknings- og forskerutdanningsutvalg bærer preg av dette gjennom 2014.

Alle ph.d.-kandidater ved HF er knyttet til en grunnenhet som har det overordnede faglige ansvar for kandidaten, og kompetansen til den enkelte veileder har så langt vært et lokalt ansvar. I samarbeid med fakultetet har også avdelingene vist en allmenn interesse for å styrke veilederens kompetanse, og dersom fakultetet skal ta på seg en mer aktiv rolle som pådriver eller tilrettelegger må dette gjøres i nært samarbeid med de enkelte enhetene.

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det humanistiske fakultet
Telefon 55589380
Telefaks 55589383
post@hf.uib.no

Postadresse
Postboks 7805
5020 Bergen

Besøksadresse
Harald Hårfagres gate 1
Bergen

Saksbehandler
Elisabeth Akselvoll
55588099

I forbindelse med denne kartleggingen har Det humanistiske fakultet sendt spørsmålene i undersøkelsen til høring blant grunnenhetene, og også til Stip-HF. Svarene er ikke entydige, men hovedtendensen er at de fleste stiller seg avvisende til obligatoriske opplæringskrav. Unntaket er Stip-HF, som frykter at frivillighet ikke vil virke forpliktende på de veilederne som trenger det mest, og det instituttet som kom dårligst ut av stipendiatutvalgets undersøkelse. Stip-HF er også opptatt av at alle veiledere bør ha tilgang til et veilederforum, at alle veiledere bør være forpliktet til å delta, at aktiviteten må bli mer regulær, at det bør etterstrebes en felles forståelse innenfor fakultetet som helhet, og at dette ivaretas gjennom årlige fakultetssamlinger.

På institutt- og senternivå ser de fleste også ut til å mene at det behovet for opplæring som kan dekkes lokalt i tilstrekkelig grad blir ivaretatt gjennom miljøstøtte og kontakt mellom kollegaer. Flere etterlyser likevel et sentralt administrert tilbud, knyttet til tema som for eksempel regelverk, metodikk/pedagogikk og etikk. Om dette er behov som best ivaretas av fakultetet eller av UiB sentralt står fremdeles åpent for vurdering.

Fakultetet vil imidlertid understreke viktigheten av å ha et fokus på veilederopplæring, om tiltakene gjennomføres lokalt og/eller sentralt. Vi stiller oss derfor positive til videre diskusjoner i saken.

Vennlig hilsen

Einar Thomassen
Prodekan

Elisabeth Akselvoll
førstekonsulent

Forskningsadministrativ avdeling

Referanse

2015/230-KRKA

Dato

27.02.2015

Veilederopplæring (for ph.d.-nivå) ved MN

Viser til brev der fakultetet blir bedt om å melde tilbake om eventuell veilederopplæring. Fakultetet har merket seg at det også stilles spørsmål om veilederopplæring i forskerutdanningsmeldingen, og vil påpeke at vi ser det som dobbeltrapportering å kartlegge veilederopplæring i en egen sak, når det også skal inn som et element i meldingen for 2014. Fakultetets forskerutdanningsutvalg avholder møte 10. mars, altså dagen etter fristen for kartleggingen. Vi leverer derfor et generelt svar her, og vil komme med utdypende omtale av veilederopplæring i forskerutdanningsmeldingen om Forskerutdanningsutvalget ønsker å sende konkrete innspill.

Det er ingen organisert felles veilederopplæring for veiledere av ph.d.-kandidater ved MN-fakultetet. Fakultetet ser på veiledningsmodulen i universitetspedagogikk-programmet som det viktigste elementet i en systematisk opplæring av veiledere.

Utfordringen er at det ikke er kapasitet til at alle som ønsker det kan få plass på denne modulen. Den er heller ikke obligatorisk. Tilbakemeldinger fra flere nytilsatte avdekker behovet for å styrke veiledning som et eget element i universitetspedagogikkprogrammet.

Alle kandidater har en veileder som er ansatt ved UiB, men dette er ikke nødvendigvis hovedveileder. Ansatte i instituttsektoren og UiBs randsone kan også ha nytte av et tilbud om opplæring. Det er kun de som tilsettes i faste vitenskapelige stillinger ved universitetet som det stilles krav om pedagogisk basiskompetanse til.

Fakultetet mener at en generelt og grunnleggende tilbud til alle veiledere bør ytes fra sentralt hold. Det er viktig at det gis med en viss hyppighet og at tilbudet er forutsigbart.

I tillegg til det universitetspedagogiske tilbudet er det noe veilederrettet aktivitet i flere av våre forskerskoler. Forskerskoler kan være viktige arenaer også for veilederutvikling, og vi ser det som ønskelig at det etableres aktivitet rettet mot veiledere i alle forskerskoler.

Vennlig hilsen

Eli N. Høie
seksjonssjef

Kristin Kalvik
seniorkonsulent

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det matematisk-naturvitenskapelige
fakultet
Telefon 55582062
Telefaks 55589666
post@mnfa.uib.no

Postadresse
Postboks 7803
5020 Bergen

Besøksadresse
Allégaten 41
Bergen

Saksbehandler
Kristin Kalvik
+47 55 58 34 88

Forskningsadministrativ avdeling

Referanse

2015/230-ANNKO/MARSTI

Dato

05.03.2015

Kartlegging av veilederopplæring på ph.d.

UiB ønsker å kartlegge tilbudet i veilederopplæring som tilbys på fakultet- og institutt-nivå og har oppfordret fakultetene om å beskrive veilederopplæringen i forskerutdanningen ved egen enhet. Under følger svar fra Det medisinsk-odontologisk fakultet.

Hva slags veilederopplæring (formell og uformell) for PhD-veiledere tilbys?

Det medisinsk-odontologiske fakultet har siden 2010 arrangert et dagsseminar for veiledere. Dette seminaret er frivillig, og har på tre år hatt cirka 130-140 deltakere.

Seminaret har hatt ulike veiledningsrelaterte tema fra år til år. Noen problemstillinger som har vært løftet er etikk i veiledning, konflikthåndtering, regelverk og formelle rammer, kommunikasjon, kandidat-veileder-forholdet, å finne tid til veiledning, midtveisevaluering, progresjonssamtaler og faser i veiledning. Vi benytter kun interne ressurser i undervisningen. Seminaret har fått gode tilbakemeldinger fra deltakerne, som opplever både foredrag og gruppearbeid som nyttig. De får en skriftlig bekreftelse på deltakelse. Det er i dag ikke opprettet andre formelle forum for erfaringsutveksling mellom forskere og erfarne veiledere. Seminaret er tenkt som en slik formell møteplass.

Hva slags veilederopplæring (formell og uformell) er det behov for i forskerutdanningen?

Det medisinsk-odontologiske fakultet ønsker å utvide tilbudet om forskningsveiledning og opprettet i 2013 en arbeidsgruppe som ser på hvordan veilederopplæringen kan styrkes ved fakultetet. Til spørsmålet om hvilken opplæring det vil være behov for henviser vi til arbeidsgruppens rapport som ligger vedlagt. Det er skissert en tredelt ordning, der de tre delene utfyller hverandre:

Del 1: Kurs i regelverk og rutiner (e-læringskurs/web-basert/Moodle). Web-kurs er under utarbeidelse og vil bli testet av en pilotgruppe i løpet av våren. Web-kurset er tenkt som en obligatorisk øvelse nye veiledere må gjennomføre før de kan oppnevnes.

Del 2: Utviding av eksisterende dagsseminar til et mer omfattende opplegg

Del 3: UiBs program for universitetspedagogikk: UPED622 Forskningsveiledning (ph.d.)

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det medisinsk-odontologiske fakultet
Telefon 55582086
Telefaks 55589682
post@mofa.uib.no

Postadresse
Postboks 7804
5020 Bergen

Besøksadresse
Armauer Hansens Hus,
Haukelandsveien 28
Bergen

Saksbehandler
Anne Berit Kolmannskog
55586673

Annet

- Mye av innholdet i veilederopplæringen vil være sammenfallende for alle ved UiB, som kunnskap om hva som ansees som uredelighet, pedagogikk og phd-reglementet. Disse temaene kan gjerne behandles i et sentralstyrt undervisningsopplegg. Noe vil også være fagspesifikk, som relevant regelverk (for MOF helseforskningsloven), forventinger til veilederforholdet og publiseringskultur. En arbeidsdeling mellom institusjonsnivåene kan derfor synes fornuftig.
- I tillegg til de formelle seminar og kurs kan det være et tiltak å legge til rette for mer uformelle møteplasser som korte frokost-/lunsjseminar med «case» og enkelttema.
- Fakultetet har diskutert behovet for å formalisere opplæringen gjennom å etablere en «sertifiseringsordning» for veilederne. For å sikre at alle veiledere ved UiB har generell kunnskap om blant annet regelverk, bør deler av undervisningen være obligatorisk.

Vennlig hilsen

Inger Hjeldnes Senneseth
Underdirektør

Marianne Heldal Stien
seniorkonsulent

Forskningsadministrativ avdeling

Referanse

2015/230-INC

Dato

09.03.2015

Kartlegging av veilederopplæring i forskerutdanningen

Vi viser til brev av 7. januar 2015 der det bes om tilbakemelding på hvilken type tilbud i veilederopplæring som tilbys på fakultets- og instituttnivå. Det samfunnsvitenskapelige fakultet har drøftet saken om veilederopplæring i forskerutdanningsforum og instituttlederforum på fakultetet. Videre har instituttene blitt invitert til å uttale seg i hørings-saken.

Hva slags veilederopplæring (formell og uformell) tilbys?

Det tilbys ikke formell veilederopplæring i noen av våre fagmiljøer. Det rapporteres at veiledningen fungerer bra og at det ikke har vært uttrykt behov eller ønske om å ha et slikt tilbud.

Av uformell veilederopplæring fremgikk det av forskerutdanningsmeldingene fra 2014 at flere av instituttene ved SV-fakultetet har egne fora og stabsmøter der forskningsveiledning har vært tema. Fakultetet har oppfordret instituttene til å avholde slike samlinger, da kombinasjonen av fag og veiledningsmetode kan vekke interesse hos store deler av staben. Videre rapporteres det at ordningen med forskergrupper fungerer bra, da dette skaper et større kollektiv og felles standarder i veiledningen.

Hva slags veilederopplæring (formell og uformell) er det behov for i forskerutdanningen?

Instituttene anser ikke at det er behov for en egen veilederopplæring. I den grad dette vil være ønskelig bør den integreres innfor det pedagogiske tilbudet som universitetet tilbyr. Dersom det skal tilbys opplæring for veiledere ut over dette, bør det være en frivillig ordning.

Vennlig hilsen

Knut Helland
dekan

Lise Gundersen
fakultetsdirektør

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Telefon 55589050 /51
Telefaks 55589052
post@svfa.uib.no

Postadresse
Postboks 7802
5020 Bergen

Besøksadresse
Fosswinckelsgt. 6
Bergen

Saksbehandler
Ingrid Christensen
55589005

Forskningsadministrativ avdeling

Referanse

2015/230-MAMY

Dato

06.03.2015

Kartlegging av veilederopplæring på ph.d.-nivå

Det vises til brev av 7.1.2015 der enhetene bes gi en orientering om veilederopplæring. Under følger svar fra Det juridiske fakultet, som ble behandlet i fakultetets FU 4.3.2015.

1) Hva slags veilederopplæring (formell og uformell) for ph.d.-veiledere tilbys?

Det tilbys ingen formell opplæring til veiledere fra fakultetets side. Med ujevne mellomrom arrangeres det veilederseminar for alle veiledere, ambisjonen er å arrangere et slikt seminar én gang i året.

- *Er opplæringen obligatorisk eller frivillig?*
Frivillig
- *Brukes det interne eller eksterne ressurser til opplæring av veiledere på ph.d.-nivå?*
Både interne og eksterne, og både norske og utenlandske.
- *Er opplæringen formalisert og gis det sertifisering/dokumentasjon av opplæringen til den enkelte deltaker?*
Nei.
- *Er det opprettet andre forum for erfaringsutveksling mellom ferske og erfarne veiledere?*
Nei.

2) Hva slags veilederopplæring (formell og uformell) er det behov for i forskerutdanningen?

For veilederne ved Det juridiske fakultet er det behov for innføring i styrende reglement for forskerutdanning, nivået for juridiske doktoravhandling (nivådokumentet), og ph.d.-avhandlingen sett i forhold til tradisjonelle juridiske doktoravhandling, jf veiledning om artikkelbaserte avhandling. I tillegg er det

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det juridiske fakultet
Telefon 55589500
Telefaks 55589510
post@jurfa.uib.no

Postadresse
Postboks 7806
5020 Bergen

Besøksadresse
Dragefjellet, M.
Lagabøtespl. 1
Bergen

Saksbehandler
Mari Myren
55584986

behov for en kunnskapsbasert innføring i pedagogikk for nye veiledere, jf UPED622 modulen som allerede tilbys av UiB, og samlinger for mer erfarne veiledere. Slik pedagogisk opplæring må ha noe erfaringsutveksling, men hovedvekten må ligge på formidling av forskningsfronten innenfor pedagogikk og veiledning.

- *Bør opplæringen være obligatorisk eller frivillig?*
Opplæringen bør være obligatorisk for alle egne tilsatte som er nye veiledere fra 2015, samt alle veiledere som er i sitt første veiledningsoppdrag. Frivillig for resten.
- *Hvilke arenaer for erfaringsutveksling er det behov for?*
Forum for veiledere, ledet av en erfaren veileder, særlig med tanke på uerfarne veiledere. Evt. med utdelte caser. Kontinuerlig blick på veiledning, som er en viktig del av vår virksomhet. Veilederne skal være oppdaterte og bevisste.
- *Bør opplæringen organiseres lokalt, sentralt eller i en kombinasjon?*
Som nevnt over er det behov for en del fagspesifikk innføring. Når det gjelder det pedagogiske er det best at dette arrangeres sentralt.
- *Hva kan være felleselementer i veilederopplæringen og hva må være fagnært/fagspesifikt?*
Jf. UPED, denne modulen bør fortsatt være felles, men lett tilgjengelig og tilbys ofte. Det har visstnok vært stor pågang og vanskelig å få plass. Det fagnære kan organiseres i et årlig seminar, samt at fakultetet har et tilbud om erfaringsutveksling i grupper.

Vennlig hilsen

Berte-Elen Konow
prodekan

Mari Myren
seniorkonsulent

Forskningsadministrativ avdeling

Referanse

2015/230-ANAA

Dato

06.03.2015

Svar ang. kartlegging av veilederopplæring i forskerutdanningen

Vi viser til brev av 7. januar 2015 der det bes om en tilbakemelding på hvilken type tilbud i veilederopplæring som tilbys på fakultets- og instituttnivå. Vi har fått innspill fra våre fagmiljø og vi har strukturert tilbakemeldingene etter spørsmålene i bestillingsbrevet. Vi har for øvrig notert oss at det også stilles spørsmål om veilederopplæring i forskerutdanningsmeldingen, og vil påpeke at vi ser det som dobbelrapportering å kartlegge veilederopplæring i en egen sak i tillegg.

Hva slags veilederopplæring (formell og uformell) for ph.d.-veiledere tilbys?

Fakultetet ønsker å ha fokus på høy kompetanse når det gjelder veiledning av ph.d.-kandidater. På fakultetsnivå gis det tilbud til alle veiledere ved fakultetet i form av et årlig heldagsseminar om forskningsveiledning. Dette ble første gang arrangert høsten 2014. Fokus her var erfaringsutveksling og diskusjoner på tvers av fagmiljøene. Seminaret ble ledet av ansatte ved fakultetet og ble godt mottatt av våre veiledere. Vi planlegger dette som et fast årlig tilbud til fakultetets forskere.

Institutt for pedagogikk har ansvar for UPED 622, som er et emne i forskningsveiledning. Dette er åpent for faste ansatte i vitenskapelige stillinger ved Universitetet i Bergen. Videre har instituttet invitert en erfaren ph.d.-veileder til mer uformell opplæring/erfaringsdeling i forbindelse med forskningsseminar på instituttet. I tillegg til dette har de nasjonale forskerskolene (NAFOL og NATED), som instituttets stipendiater i stor grad er knyttet til, regelmessige veiledersamlinger der erfaringsutveksling står på agendaen.

De fleste av fagmiljøene rapporterer at veilederopplæringen hovedsakelig er uformell og foregår i forskningsgruppene. Her er noen av grepene som gjøres i fagmiljøene:

- Uerfarne/nye veiledere bygger på sin første erfaring gjennom veiledning fra egen ph.d.-veileder og i samarbeid med sitt eget veileder- og fagmiljø.
- Uerfarne/nye veiledere er gjerne først medveileder for en kandidat sammen med en mer erfaren veileder.
- En mer erfaren veileder er gjerne medveileder for en ansatt som er hovedveileder for første gang.
- Det foregår ofte diskusjoner av artikler/kappe/ph.d.-avhandling i sin helhet i hele eller deler av forskningsgruppen, der erfarne veiledere/forskere bidrar med sine vurderinger og tilbakemeldinger til kandidat og hovedveileder.

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det psykologiske fakultet
Telefon 55582710
Telefaks
post@psyfa.uib.no

Postadresse
Postboks 7807
5020 Bergen

Besøksadresse
Christiesgt. 13
Bergen

Saksbehandler
Anne Kristin L Aanstad
55582010

Når det gjelder erfaringsutveksling mellom ferske og erfarne veiledere arrangerer en av forskerskolene (GHIG) en veiledersamling hvert semester, der interne eller eksterne fagpersoner holder et innlegg om et tema av interesse for veiledere og stab, og det blir gjennomført en diskusjon av dette temaet. I stor utstrekning er temaene knyttet opp mot veiledning direkte, krav til ph.d-avhandling og forskerutdanning generelt. Opplæringen er frivillig og basert på intern erfaringsutveksling. Det gis ingen sertifisering av denne virksomheten. I tillegg arrangeres fellessamlinger der ph.d-kandidater og veiledere utveksler erfaringer. Videre fungerer fakultetets årlige stipendiatsamling som en mer uformell arena for erfaringsutveksling mellom veiledere og mellom ph.d-kandidater og veiledere.

Hva slags veilederopplæring (formell og uformell) er det behov for i forskerutdanningen?

Her er det ulike behov der en kan tenke seg at nyansatte har større behov for formalisert veilederopplæring enn de mer erfarne. Likevel kan det nok være en idé for både erfarne og uerfarne veiledere å få tilbud om enten formell eller uformell veilederopplæring. Det er ikke nødvendigvis behov for at et slikt opplegg skal være obligatorisk, men organiseringen bør være basert på fokuset for opplæringen (eks. det fagspesifikke eller veilederrollen i seg selv, eller begge deler). En idé kan være at man legger opp til ulike moduler, der noe av opplæringen skjer lokalt, mens andre deler skjer sentralt eller i kombinasjon, alt etter opplæringens formål og hensikt.

Fordi ph.d-veiledning i prinsippet ikke er forskjellig fra annen veiledning (f.eks. på masternivå), selv om tid og omfang er større, er det sannsynlig at de obligatoriske kursene for nyansatte i universitetspedagogikk kan dekke mye av behovet for generell kunnskap om veiledning. Likevel kan man se for seg en mulighet for at disse kursene i UPED kan utvikles noe videre til også å inkludere veiledningsopplæring for ph.d-kandidater også.

I tråd med dette har Stipendiatutvalget ved fakultetet etterspurt et kurstilbud der veiledning er tema, så ph.d-kandidatene har signalisert at dette er noe de synes er viktig. Fakultetet har ikke opprettet et emne som omhandler dette temaet fordi vi mener at dette kan være eksempel på et tema som bør tilbys på sentralt nivå til alle ph.d-kandidater ved UiB. Felleselementer om prinsipper for veiledning (f.eks. om roller, relasjoner, aktiviteter, lederstiler, etikk/uredelighet, pedagogikk, samarbeid og kontekst i veiledning) kan være eksempler på tema som kan dekkes gjennom et felles tilbud på UiB. Det kan også være en idé å legge til rette for et system for kunngjøring av kurs/møteplasser for erfaringsutveksling på UiB slik at ansatte og ph.d-kandidater kan melde seg på kurs der det er faglig mest relevant og gjerne på tvers av fakulteter.

Vennlig hilsen

Ragna Valen
Fakultetsdirektør

Anne Kristin L Aanstad
seksjonssjef